

## Negationen: Lösungen zur Übung 4

1. Paul hat kein Recht, so etwas von mir zu fordern. Niemals habe ich ihm etwas versprochen! [Pravidlo 5b]
2. Er war sein ganzes Leben lang auf Reisen. Niemals hat er sich irgendwo für längere Zeit aufgehalten. [Pravidlo 2 + Pravidlo 3]
3. Weder hat er mich besucht noch hat er mich jemals angerufen. [Pravidlo 2]
4. Damals hatten wir leider überhaupt kein Geld.
5. Dieser Hund gibt einfach keine Ruhe \_\_\_\_! [Pravidlo 1]
6. Kannst du mir nicht bei dieser Aufgabe helfen?
7. Paul ist so geizig, dass er seinen Kindern niemals \_\_\_\_ Bonbons gekauft hat. [Pravidlo 3 (Věta „...dass jemals keine...“ je v uvedeném kontextu nesmyslná!)]
8. Darauf habe ich nun wirklich überhaupt keine Lust!
9. Wenn dir im Moment nichts einfällt, dann wäre es nicht ganz unklug, sich mit der Antwort Zeit zu lassen. [Litotes – zmínění výrazu užítim negace]
10. Man sollte diesen Behälter weder zu schwer belasten noch sollte man in ihn \_\_\_\_ heiße Asche schütten. [Pravidlo 2]
11. Als er uns nach unserer Meinung fragte, schwiegen alle: niemand sagte etwas. [Pravidlo 3 (Věta „jemand sagte nichts“ je v uvedeném kontextu nesmyslná!)]
12. Weiß denn wirklich niemand, wie man diesen Kopierer bedient?
13. Niemand hat diesen Vorfall \_\_\_\_ beobachtet. [Pravidlo 1]
14. Du kannst nicht mit Geld umgehen. Deshalb werde ich dir nie wieder etwas leihen! [Pravidlo 3]
15. Ich halte es nicht für unmöglich, dass er diese Aufgabe bewältigt. [Litotes – zmínění výrazu užítim negace]

## Grammatické a lexikální vysvětlivky

Poznámka k použitým symbolům

Příklady označené hvězdičkou (\*) nejsou grammaticky správné; příklady označené dvěma otázníky (?) jsou velmi problematické a zčásti též nesrozumitelné.

(1) Sloveso *brauchen* + infinitiv s *zu*

Sloveso *brauchen* může být kombinováno s infinitivem s *zu* pouze se dvěma podmínkami:

a) je-li negováno:

*Du brauchst diese Aufgabe nicht zu lösen.*

(alternativně také: *Du musst diese Aufgabe nicht lösen.*)

b) je-li spjato s částicí *nur*, příp. se synonymními částicemi *bloß* nebo *lediglich*:

*Sie brauchen nur/ bloß/ lediglich zu unterschreiben!*

(Stačí, když se jen podepíšete.)

*Sie brauchen uns nur/ bloß/ lediglich anzurufen, und schon erhalten Sie unseren Katalog!*

(Stačí, když jen zavoláte, a už obdržíte náš katalog.)

Nenúči splněna žádání z těchto podmínek, nenuže být spojení „potřebovat + infinitiv“ překládáno pomocí *brauchen* + infinitiv s *zu*. Místo toho musí být sloveso *brauchen* překládáno jako *müssen*. Srovnajme následující příklady:

Dnes potřebuji odejít dříve.

*Ich muss heute früher weggehen.*

ne: \**Ich brauche heute früher weggehen.*

Dnes nepotřebuji odejít dříve.

*Ich brauche heute nicht früher wegzugehen.*

nebo: *Ich muss heute nicht früher weggehen.*

Řekne-li někdo: *Ich brauche mehr Deutsch üben*\*, pak opravdu „potřebuje více procvičovat němčinu“, protože jeho německé vyjádření je nesprávné. Věta musí správně znít: *Ich muss mehr Deutsch üben*.

**Poznámka 1:** V češtině existuje jasný významový rozdíl mezi větami „Dnes potřebuji odejít dříve“ a „Dnes musím odejít dříve“. Druhá věta působí důrazněji, vyjadřuje do určité míry objektivní nutnost, zatímco první věta spíše vypovídá o čisté osobní potřebě. Tento rozdíl se v němčině obecně nedělá. Obě české věty mohou být tedy přeloženy stejně *Ich muss heute früher weggehen*. Měli byt toto vyjádření nutnosti (např. ze zdravotních důvodů) zeslabeno, pak se obvykle používá konjunktiv: *Ich müsste heute (eigentlich) früher weggehen*.

**Poznámka 2:** V německé hovorové řeči může být sloveso *brauchen* použito také s prostým infinitivem. Namísto *Du brauchst heute nicht zu kommen* se tedy řekne: *Du brauchst heute nicht kommen*. Tato konstrukce s prostým infinitivem však platí v písemném projevu jako nepravdivá a neměla by proto být používána.

**(2) Prostý infinitiv a infinitiv s zu**

Pouze malý počet sloves v německé je spojován s prostým infinitivem. Nejdůležitější tato slovesa jsou:

- způsobová slovesa *dürfen, können, mögen, müssen, sollen, wollen*:

*Ich will übermorgen mit der Arbeit anfangen.*

ne: \**Ich will übermorgen mit der Arbeit anzufangen.*

- slovesa vnímání *sehen, hören, fühlen*:

*Ich habe Maria tanzen sehen.*

ne: \**Ich habe Marie tanzen zu sehen.*

- sloveso *lassen*:

*Dann ließ er mich nach Hause gehen.*

ne: \**Dann ließ er mich nach Hause zu gehen.*

Téměř všechna ostatní německá slovesa, která tvoří většiný rámec s infinitivem, vyžadují infinitiv s *zu*.

Vyjmeme nejvýznamnější případy:

a) *es ist* + přídavné jméno + infinitiv s *zu*

*Es ist notwendig/überflüssig/interessant/schön...; ... zu tun.*

*Es ist herrlich, im Sommer spazieren zu gehen.*

*Es ist nicht notwendig, alle Fragen zu beantworten.*

b) „zkrácené věty s *dass*“, u kterých je podmět vedlejší věty shodný s podměttem věty hlavní:

*Er behauptet, dass er ihn schon seit langem kennt.*

*Er behauptet, ihn schon seit langem zu kennen.*

*Sie freut sich darüber, dass sie uns helfen kann.*

*Sie freut sich darüber, uns helfen zu können.*

c) některá další slovesa jsou spojována s infinitivem s *zu*, který nemůže být vztahován k vedlejší větě s *dass*:

*Er lernt am Computer zu arbeiten.*

*Gabi versucht ihre Freundin anzurufen.*

d) Obzvlášť slovesa *prosbu/výzvy* se zpravidla spojují s infinitivem s *zu* (jen zřídka s větou s *dass*) (srov. (23)):

*Er hat uns befohlen, das Zimmer aufzuräumen.*

*Dann bat sie mich, sie bei der Arbeit zu unterstützen.*

**(3) Překlad zájmena „svůj“**

Každé české zájmeno „svůj“ nelze překládat jako *sein, seine...*. V němčině odkazuje zájmeno *sein* výlučně k 3. osobě singuláru maskulinu a neuter. Jeho koncovka se pak řídí rodem, číslem a pádem přivlastňovaného substantiva. Pokud přivlastňujeme podmětů věty, musí se s ním shodovat v osobě, rodě a čísle.

*Viele Menschen sind verantwortungslos; sie vergessen oft ihre Pflichten.*

*Sie sah furchtbar aus; sie hatte nicht einmal ihre Haare gekämmt.*

Není-li splněna tato podmínka shodnosti, není sice věta gramaticky chybná, ale nemá požadovaný význam, srovnej:

?? *Viele Menschen sind verantwortungslos; sie vergessen oft seine Pflichten.*

= (??) Hodně lidí je nezodpovědných; často zapomínají na jeho povinnosti.)

?? *Sie sah furchtbar aus; sie hatte nicht einmal seine Haare gekämmt.*

= (??) Vypadala strašně; ani nmu nečešala vlasy.)

**(4) Překlad zvratných zájmen „se“ a „si“**

V němčině existuje mezi podměttem a zvratným zájmenem shoda s ohledem na osobu a číslo. Toto musí být zohledňováno při překladu českých zvratných zájmen „se“ a „si“, tato nemohou být vždy překládána jako *sich*, srovnej:

Nelbí se mi, jak se chováš.

*Es gefällt mir nicht, wie du dich benimmst.*

ne: \**Es gefällt mir nicht, wie du sich benimmst.*

**(5) Člen u superlativu**

Přídavné jméno v superlativu je spojováno s určitým členem:

*Er verkauft in dem teuersten Lokalen Pilsens.*

ne: \**Er verkauft in teuersten Lokalen Pilsens.*

(Vyjimka: Je-li podstatné jméno spojeno s přivlastňovacím zájmenem, odpadá určitý člen: *Das ist mein wertvollstes Buch.*)

(6) Člen u klasifikačních výpovědí se slovesem sein

Sloveso sein je často používáno u klasifikačních výpovědí, tedy u výpovědí s obsahem „Toto X náleží skupině všech Y“:

Dieses Gerät ist ein CD-Player.

→ Tento přístroj náleží skupině/řídě CD-přehrávačů.

Dieser Hund ist ein Schäferhund.

→ Tento pes náleží skupině/řídě ovčáckých psů.

Lenka ist eine ausgezeichnete Pianistin.

→ Lenka náleží skupině lidí, kteří jsou výbornými pianisty.

Dr. Černý ist Lehrer.

→ Dr. Černý náleží skupině lidí, kteří jsou povoláním učitelé.

U výpovědí tohoto typu nesmí být predikativní substantivum (ve schématu výše: Y) kombinováno s určitým členem. Místo toho se používá buď neurčitý nebo vůbec žádný (tzv. „nulový“) člen. Jednotlivě zde platí následující pravidla:

I. Jsou-li klasifikovány předměty, rostliny nebo zvířata, použije se neurčitý člen:

Dieses Gerät ist ein CD-Player.

Dieses Wort ist ein Substantiv.

Dieser Hund ist ein Schäferhund.

Das ist eine Rose.

II. Jsou-li klasifikovány osoby, pak je rozdělení neurčitěho a nulového členu poněkud komplikované. Zde platí následující základní pravidla:

a) Je-li označení osoby spojeno s charakterizujícím přívlastkem, používá se neurčitý člen:

Lenka ist eine ausgezeichnete Pianistin.

Franz ist ein verantwortungsvoller Lehrer.

Mein Vater ist ein leidenschaftlicher Briefmarkensammler.

b) Neměli označení osoby rozšířeno přívlastkem, většinou se používá nulový člen, a to především v následujících případech:

- údaje týkající se povolání nebo končička

Dr. Černý ist Lehrer.

Mein Vater ist Briefmarkensammler.

- pojmenování národnosti

Franz ist Deutscher.

- údaje o rodinných poměrech

Franz ist Junggeselle/Großvater.

Toëta ist erst 32, aber sie ist schon Witwe.

Zde uvedená pravidla platí pro použití predikativního substantiva v singuláru. Vyskytuje-li se toto podstatné jméno v plurálu, použije se ve všech zde jmenovaných případech nulový člen:

Diese Geräte sind CD-Player.

Diese Hunde sind Schäferhunde.

Meine Schülernnen sind ausgezeichnete Pianistinnen.

Diese Leute sind Deutsche.

Poznámka:

Sloveso sein může být také spojeno s predikativním substantivem s určitým členem, ale pouze tehdy, je-li objekt ještě dále charakterizován (např. vedlejší větou vztahnou), je-li tedy řečeno: „Toto X je TĚM Y, pro které platí...“:

Dieser Hund ist DER Schäferhund, der mich letzte Woche gebissen hat.

Dr. Černý ist DER Lehrer, der im Unterricht immer Witze erzählt.

Dr. Černý ist der Lehrer mit der größten Nase. (= DER Lehrer, der die größte Nase hat)

Tyto věty ale nejsou klasifikační výpovědi.

(7) Překlad spojky „jestli“

Česká spojka „jestli“ je do němčiny překládána buď jako ob nebo jako falls/wenn. Tyto německé spojky nejsou synonymní. Spojka ob se používá u nepřímých tázacích vět. Typické příklady jsou např.:

Er fragte, ob er am Ausflug teilnehmen könnte.

Es ist unklar, ob er dafür verantwortlich ist.

Spojky falls a wenn jsou naproti tomu používány v podmínekových větách:

Ich möchte Ihnen eine kurze Geschichte erzählen, falls/wenn Sie nichts dagegen haben.

Falls/Wenn er das wirklich gesagt hat, wird das Konsequenzen haben.

Při překladu spojky „jestli“ do němčiny je také možné se řídit těmito pravidly:

a) Může-li být spojka „jestli“ v české větě nahrazena spojkou „zda“ (a nemůže-li být nahrazena spojkou „když“), pak musí být překládána jako ob:

Práv se, jestli přijde. (Práv se, zda přijde).

*Ich frage mich, ob er kommt.* (ne: \**Ich frage mich, falls/wenn er kommt.*)

b) Může-li být spojka „jestli“ v české větě nahrazena spojkou „když“ (a nemůže-li být nahrazena „zda“), pak musí být překládána jako *falls* (nebo alternativně jako *wenn*):  
Jestli bude pěkné počasí, tak jedeme na výlet.

*Falls/Wenn das Wetter schön wird, machen wir einen Ausflug.*  
(ne: \**Ob das Wetter schön wird, machen wir einen Ausflug.*)

### (8) Překlad spojky „když“

Spojka *wenn* má ve větech vztážených k minulosti opakovací význam, vyjadřuje tedy skutečnost, že popsaný proces se odehrál víckrát. Toto může, ale nemusí být zdůrazněno příslovci jako *immer* nebo *jedermal*:

*Wenn (=immer wenn) er uns besuchte, brachte er Blumen mit.*

Hovoříme-li naproti tomu o jednorázovém, neopakujícím se procesu v minulosti, pak musíme použít spojkou *als*:

*Als ich vor zwei Jahren in Deutschland war, habe ich viele neue Freunde gewonnen.*

Proto platí pro spojkou „když“ následující pravidla překladu:

a) Může-li být spojka „když“ nahrazena spojením „vždycky když“ (nebo „kdykoliv“), pak musí být překládána spojkou *wenn* (nebo spojením *immer wenn*):

Když pobýval doma, byl spokojený. *Wenn er zu Hause war, war er zufrieden.*

b) Nemůže-li být spojka „když“ nahrazena spojením „vždycky když“ (nebo „kdykoliv“), pak musí být překládána spojkou *als*:

Když jsem studoval v Opavě, učil jsem se hodně. *Als ich in Opava studierte, ...*

Některé časté chyby v rodě: v němčině střední rod (9) až (14)

(9) Substantiva končící *-ment*  
Německá podstatná jména končící *-ment* jsou vždy středního rodu: *das Element, das Medikament, das Dokument, das Argument* (zahrnco v češtině jsou rodu mužského).

(10) Podstatná jména středního rodu z oblasti „škola a vysoká škola“

Některá frekventovaná podstatná jména z oblasti „škola a vysoká škola“ jsou – v protikladu se svými českými protějšky – středního rodu: *das Semester, das Testat, das Seminar, das Fach.*

### (11) Frekventované internacionalismy (1)

Některé frekventované internacionalismy jsou v češtině mužského rodu, zahrnco v němčině jsou rodu středního: *das Problem, das System, das Programm, das Projekt.*

### (12) Frekventované internacionalismy (2)

Další internacionalismy, u kterých se rod v němčině odlišuje od rodu v češtině, jsou následující: *das Kostüm, das Modell, das Festival, das Benzin.*

### (13) Další „obtěžná“ podstatná jména středního rodu

Také následující podstatná jména jsou v němčině většinou středního rodu a odlišují se tím od svých českých ekvivalentů: *das Gebäude, das Kabel, das Beispiel, das Rezept, das Labor.*

### (14) Podstatná jména končící na *-ar*

Také podstatná jména končící na *-ar* jsou v němčině většinou středního rodu: *das Formular, das Vokabular, das Honorar, das Glossar, das Inventar.* Avšak je zde třeba upozornit na dvě důležité výjimky:

– Označení osob končící na *-ar* jsou mužského rodu: *der Missionar, der Jubilar, der Vikar.*

– Také podstatné jméno *Kommentar* je mužského rodu!

### (15) Sloveso *lassen* + infinitiv

Sloveso *lassen* stojí s prostým infinitivem bez *zu* (srov. (2)):

*Lassen Sie mich Ihnen bei der Arbeit helfen.*

(ne: \**Lassen Sie mich bei der Arbeit zu helfen.*)

*Er lässt ihn das Zimmer aufräumen.*

(ne: *Er lässt ihn das Zimmer aufräumen.*)

Uvádíme to jako zvláštní bod, protože tato chyba je velmi frekventovaná i u pokročilých mluvčích.

Pozor: *lassen* se pojí s akuzativem, nikoli s dativem:

*Lassen Sie mich gehen!*

(ne: \**Lassen Sie mir gehen!*)

### (16) „Napsat test/písemku“ – *einen Test/eine Arbeit bestehen*

Sloveso *schreiben* říká pouze, že někdo napsal (zkoncipoval) text: *einen Test schreiben* nevyjadřuje v němčině skutečnost, že jsme v testu obstáli, ale znamená pouze „psát písemku“. Chceme-li tedy vyjádřit, že jsme byli v testu úspěšní, musíme použít sloveso *bestehen*:  
Srov. např.:

*Ich bin glücklich! Ich habe den (schriftlichen) Syntax-Test bestanden!*

(ne: ??*Ich bin glücklich! Ich habe den Syntax-Test geschrieben!*)

(17) „Student“/„studovat“/„studium“

Slova *studieren*, příp. *Student(in)* a *Studium* se používají prakticky výhradně v oblasti vysoké školy. Na nižších školách (základní škola, gymnázium, odborná škola atd.) se nestuduje (*studieren*), ale tyto školy jsou navštěvovány (*werden besucht*)! A osoby, které tyto školy navštěvují, jsou žáci (*Schüler*). (Žáci na gymnáziích byvají nazýváni také *Gymnasialisten*.)  
Příklady:

*Ich habe acht Jahre das Gymnasium besucht.*

(ne: ??) *Ich habe acht Jahre am Gymnasium studiert.*

*Dieser Text hat eine Schülerin/Gymnasistin geschrieben, die jetzt das Abitur machen wird.*

(ne: ??) *Dieser Text hat eine Studentin geschrieben, die jetzt das Abitur machen wird.*

*Der Besuch des Gymnasiums dauert sechs Jahre.*

(ne: ??) *Das Studium am Gymnasium dauert sechs Jahre.*

(18) „Učit“/„učit“/„učit“/„lehren“/„lehren“

Sloveso „učit“ může být překládáno třemi způsoby: *unterrichten*, *beibringen* a *lehren*. Tato tři německá slovesa ale nejsou synonymní. Objašnění rozdílů je následující:

Sloveso *unterrichten* se vztahuje k činnosti pedagoga; asociuje znaky jako „činnost vázaná na instituci“ a „činnost probíhající v delším časovém období“. Příklady:

*etu. unterrichten:* *Dr. Meier unterrichtet Geschichte und Englisch.*

*jan. in etu. unterrichten:* *Dr. Schulze hat mich in Deutsch unterrichtet.*

Sloveso *beibringen* může být vtaženo ke každé osobě, nejen na pedagoga. Ani výše jmenované znaky pro *unterrichten* nejsou asociovány prostřednictvím *beibringen*. *Beibringen* může tedy také charakterizovat jednorázový krátký děj (a je pak prakticky synonymní s *zeigen/ukázat*):

*Er brachte mir bei (=Er zeigte mir), wie man den Fernseher einschaltet.*

(ne: \*) *Er unterrichtete mich darin, wie man den Fernseher einschaltet.*

Sloveso *unterrichten* může být používáno také netransitivně, tj. bez předmětu ve 4. pádu nebo bez předmětné věty, zatímco sloveso *beibringen* ne:

*Es macht ihm Spaß zu unterrichten.*

(ne: \*) *Es macht ihm Spaß beibringen.*

Sloveso *lehren* je stylisticky vysoko postaveno a působí lehce zastaralé. Pouze v souvislosti s vysokoškolskými učiteli se ještě používá velmi často. Učitelern vyučovaný obor je zde realizován jako předmět ve čtvrtém pádu a je fakultativní:

*Prof. Miller lehrt an der Universität Berkeley.*

*Prof. Miller lehrt an der Universität Berkeley Informatik.*

(ne: \*) *lehrt ... in Informatik*

Kromě vysokoškolského kontextu se však nedoporučuje sloveso *lehren* aktivně používat.

(19) Podstatná jména končí na -ismus

Podstatná jména s příponou -ismus jsou v němčině mužského rodu, stov. např. *der Tourismus*, *der Kapitalismus*, *der Impressionismus*, *der Faschismus*, *der Kultismus* etc.

(20) *Tourismus*, *Touristik* a *Wandern*

Podstatná jména *der Tourismus* (stov. 19) a *die Touristik* jsou v němčině téměř synonymní; existuje mezi nimi nanejvýš nepatrný významový rozdíl. Slovo *Tourismus* je frekventovanější a označuje všeobecně cestování ve větším rozsahu jako projev moderního života. *Der Tourismus schafft erhebliche Umweltprobleme.*

*In Deutschland ist der Tourismus ein wichtiger Wirtschaftsfaktor.*

Slovo *Touristik* se používá tam, kde se jedná o organizovaný cestovní ruch. Obzvláště cestovní kanceláře používají rády toto pojmenování v názvech svých firem, takže se slovo *Touristik* stává zpravidla součástí složeniny:

*Genießen Sie Ihren Urlaub mit Schröder-Touristik!*

*In Tschechien gibt es zwei bedeutende Touristik-Unternehmen.*

Důležité je, že se slovo *Touristik* v moderní němčině nepoužívá ve smyslu pěších túr (*das Wandern*)! Chceme-li tedy říci „Mým koníčkem je pěší turistika“, musíme tuto skutečnost vyjádřit následujícími způsoby:

*Mein Hobby ist das Wandern.*

(ne: ??) *Mein Hobby ist die Touristik.*

Věta ?? *Mein Hobby ist die Touristik* by totiž Němec

a) považoval za stylisticky zvláštní

b) špatně interpretoval ve smyslu *Mein Hobby ist das Reisen*.

Také výraz *Fuß-Touristik* zde nemůže být použit. Tento výraz v němčině neexistuje a je považován za směšný.

(21) **Maskulina Roman a Aspekt**  
Jmenujme na tomto místě dvě frekventovaná podstatná jména, u jejichž určování rodu bývají čeští mluvčí často nejistí: *der Roman* a *der Aspekt*.

(22) **Překlad slova „skutečnost“**  
„Skutečnost“ se překládá buď jako *Wirklichkeit* nebo jako *Tatsache*. Tato slova ale nejsou synonymní! Platí: Jestliže může být slovo „skutečnost“ nahrazeno sloven „realita“, pak může být přeloženo jako *Wirklichkeit*; jestliže slovo „skutečnost“ může být nahrazeno sloven „fakt“, pak musí být překládáno jako *Tatsache*:

Přitom je nutné přihlížet ke skutečnosti (=faktu), že hodně záků je nervózní.

*Hierbei ist auch die Tatsache zu berücksichtigen, dass viele Schüler nervös sind.*

Je třeba dbát na rozdíly mezi sнем a skutečností (=realitou).

*Es ist notwendig, auf den Unterschied zwischen Traum und Wirklichkeit zu achten.*

K volbě členu u slova *Tatsache* a *Wirklichkeit*:

Je-li slovo *Tatsache* klasifikacím výrazem výpovědi se slovesem *sein*, pak se použije člen neurčitý (srov. (6), 1):

*Heutzutage ist alles sehr teuer. Das ist leider eine Tatsache. (ne: \*die Tatsache)*

*Es ist eine Tatsache, dass heutzutage alles sehr teuer ist. (ne: \*die Tatsache)*

Nepoužije-li se naproti tomu slovní spojení *Tatsache, dass...* v rámci takového klasifikačního výpovědi, spojuje se slovo *Tatsache* se členem určitým:

*Die Tatsache, dass heutzutage alles sehr teuer ist, dürfen wir nicht übersehen.*

(ne: \*Eine Tatsache, dass... nebo bez členu: \*Tatsache, dass...)

Jinak je tomu při použití slova *Wirklichkeit* a *Realität*:

*An vielen Schulen werden Drogen verkauft. Das ist leider schon Wirklichkeit/Realität.*

Zde se nejedná o klasifikační výpovědi, nemá být ani zdůrazněno, že průběh události náleží ke skupině skutečnosti (*Wirklichkeiten*), ale zcela jednoduše, že je reálný. Existuje celkové pouze *die Wirklichkeit* (= jedna jediná realita), a proto se spojení slova *Wirklichkeit* se členem neurčitým prakticky nevyskytuje.

(23) **Překlad slova „aby“ po voluntativech (slovesech chtění)**

Spojka „aby (abych...)" může být často překládána jako *damit* (nebo také *um ... zu*), a to v těch případech, kdy jsou věty uvozené „aby“ účelovými větami (a tudíž nikoliv větami předmětnými):

Pospěš si, abychom přišli včas! *Beil dich, damit wir rechtzeitig ankommen!*  
Jedu autem, abych přijel včas. *Ich komme mit dem Auto, um rechtzeitig anzukommen / damit ich rechtzeitig ankomme.*

To ale neplatí vždy. Především po slovesech chtění (voluntativech) jako „chtít, přát, prosit, říct někomu“ a také po slovese „dovolit“ jsou věty uvedené „aby“ větami předmětnými; zde musí být spojka „aby“ přeložena jako *dass*:

Chci, abys šel pryč! *Ich will, dass du weggehst!*  
Dovole, abych se představil. *Gestatten Sie, dass ich mich vorstelle.*

Ke „krácení“ vedlejší věty:

U sloves *bitten* a *erlauben* je „krácení“, tj. použití infinitivní věty, všeobecně obvyklé (příp. již téměř obligátní):

*Er bat mich, wegzugehen. (??Er bat mich, dass ich weggehe / dass ich weggehen sollte.)*

*Er erlaubte ihm, einzutreten. (??Er erlaubte ihm, dass er eintrat.)*

Toto krácení ale není možné po slovese *sagen*:

Řekl mi, abych odešel. *Er sagte mir, dass ich weggehen soll.*

(ne: \*Er sagte mir, wegzugehen.)

Ani použití věty s *dass* bez modálního slovesa *sollen* zde není akceptovatelné:

Řekl mi, abych odešel. *ne: \*Er sagte mir, dass ich weggehe.*

(24) **Překlad slova „povinný“**

Slovo *pflichtig* v němčině neexistuje! (Existuje pouze jako druhý člen v některých složeních jako např. *versicherungspflichtig, steuerpflichtig* ap.). „Povinný“ je tedy nutno překládat jinak, přičemž připadají v úvahu dvě možnosti:

a) Překlad jako *obligatorisch*: *Diese Veranstaltung ist obligatorisch.*  
b) Vytvoření složeniny s prvním členem *Pflicht*: *Dies ist eine Pflichtveranstaltung.*

Pro vysokoskolské poměry platí následující překlady:

Kredity A: povinné předměty *obligatorische Fächer/Pflichtfächer*  
Kredity B: povinné volitelné předměty *obligatorische Wahlfächer*  
(též: *Wahlpflichtfächer*)

## (25) Překlad spojení „rozšířit si slovní zásobu“

„Rozšířit si slovní zásobu“ musí být překládáno jako *seinen Wortschatz erweitern*.

*Vor allem muss ich noch meinen Wortschatz erweitern.*

Pozor: *Wortschatz* je maskulinum!

## (26) Překlad slovesa „opravit“ / „opravovat“

Sloveso „opravit“ / „opravovat“ může být do němčiny překládáno různými způsoby, přičemž německá slovesa nejsou synonymní. V následujícím by měly být představeny nejdůležitější možnosti překladu:

Sloveso *korrigieren* znamená odstraňování chyb, které udělala nějaká osoba:

*Kannst du dieses Manuskript bis Freitag korrigieren?*

Je možné použít též ve významu *eine Person korrigieren* (což přesně vzato znamená, že se opravují chyby, které tato osoba udělala):

*Korrigieren Sie mich bitte, wenn ich einen Fehler mache!*

Naproti tomu sloveso *reparieren* se použije v případě, že se jedná o nefungující přístroje v nejbližším smyslu (magnetofon, televizor, jízdní kolo, automobil atd.), které je třeba zprovoznit:

*Ich muss meinen Kassettenspieler reparieren lassen.*

Sloveso *renovieren* se používá prakticky pouze pro budovy, jedná-li se o obnovu starších budov od základu:

*Das Haus/der alte Festsaal/die Kirche wurde renoviert.*

Jedná-li se o odstranění nedostatků, případně vadných míst na předmětech, pak se použije sloveso *ausbessern*:

*Seit letzter Woche wird bei uns die Straße ausgebessert.*

*Wir müssen unbedingt das Dach ausbessern.*

Jedná-li se o rekonstrukci cenových uměleckých předmětů nebo starožitností, používá se sloveso *restaurieren*:

*Seit zwei Jahren werden diese Gemälde von einem internationalen Team restauriert.*

*Paul hat diese Möbel ganz allein restauriert.*

(27) Řeče slovesa *verstehen*

Sloveso *verstehen* se spojuje s předmětem v akuzativu:

*Ich fürchte, Sie haben ihn nicht richtig verstanden.*

(ne: \*Ich fürchte, Sie haben ihm nicht richtig verstanden.)

Wenn ich Sie richtig verstehe, dann...

(ne: \*Wenn ich Ihnen richtig verstehe, dann...)

(28) Použití spojení *es gibt*

Má-li být sloveso „být“ použito ve smyslu „existovat“, pak se zpravidla překládá jako *es gibt*:

Jaké rozdíly jsou mezi Čechy a Němci?

*Welche Unterschiede gibt es zwischen Tschechen und Deutschen?*

(ne: \*Welche Unterschiede sind zwischen Tschechen und Deutschen?)

Také hovořili se o jídle, používá se spojení *es gibt*:

*Was gibt es heute zu Mittag? (\*Was ist heute zu Mittag?)*

Při použití spojení *es gibt* je třeba dbát na určité zvláštnosti:

a) *es gibt* se pojí s akuzativem:

*Hier gibt es keinen guten Wein.*

(ne: \*Hier gibt es kein guter Wein.)

b) Slovo *es* zůstává vždy zachováno, i v tom případě, stojí-li na začátku věty jiný větný člen:

*In Pilsen gibt es viele Sehenswürdigkeiten.*

(ne: \*In Pilsen gibt \_ viele Sehenswürdigkeiten.)

c) V mluvené němčině se *gibt* es často zkracuje jako *gibt's*. Je to však

1) fenomén mluvené hovorové řeči a v psaném jazyce se prakticky nevykazuje

2) možno použít pouze tehdy, jestliže obě slova *gibt* a *es* stojí vedle sebe a *gibt* se nachází bezprostředně před *es*

Neměli splněna podmínka 2), není možné spojení *gibt* a *es* ve tvaru *gibt's* ani v mluvené řeči. Následující příklady by toto měly objasnit:

I *Hier gibt es viele Buchhandlungen.*

*Hier gibt's viele Buchhandlungen.* (hovorově, ale gramaticky správně)

II *Gibt es hier viele Buchhandlungen?*

*Gibt's hier viele Buchhandlungen?* (hovorově, ale gramaticky správně)

III ... *weil es hier viele Buchhandlungen gibt.*

ne: \*...weil hier viele Buchhandlungen gibt's. (gramaticky chybné)

IV Es gibt hier viele Buchhandlungen.

ne: Gibt's hier viele Buchhandlungen. (neodpovídá výchozí větě)

V příkladu III není spojení možné, protože *es a gibt* nestojí ve výchozí větě vedle sebe, toto spojení je tedy jednoznačně gramaticky chybné. Spojení ve větě *Gibt's hier viele Buchhandlungen* v příkladu IV sice není gramaticky chybné, ale není to možná varianta výchozí věty *Es gibt hier viele Buchhandlungen*. Spíše může být tato věta se spojením *gibt's* na základě svého slovosledu (postavení slovesa) interpretována jako věta tázací – je také svým slovosledem identická s větou v příkladu II.

Z řečeného vyplývá, že spojení *gibt's* by se mělo používat pouze v mluvené řeči. Kdyby se snad s použitím měly vyskytnout potře, pak je lepší vyvarovat se tohoto spojení i v mluveném projevu.

(29) Překlad obratu „To je na nic“

Německy mluvící Češi používají často následující spojení:

\*Das ist zu nichts.

Jedná se zde o doslovný překlad českého obratu „To je na nic“. Takovýto překlad však není možný. Je proto nutné se rozhodnout pro jinou formulaci. Nabízíme se následující možnosti:

Das ist überflüssig.

To je zbytečné.

Das bringt (mir) nichts.

To mi nic nedá.

Das nützt (mir) nichts.

To pro mě není užitečné.

Hovorové varianty by byly ještě:

Das ist für die Katz.

Stojí to za starou belu. / Je to pro kočku.

(ne: ??Das war für die Katze.)

Das bringt's nicht.

S ohledem na valenci tohoto českého idiomu je nutno podotknout, že je možné jej spojit také s předmětem v dativu.

Je mi to na nic.

V tomto případě přicházejí pro překlad v úvahu pouze následující možnosti:

Das bringt mir nichts.

Das nützt mir nichts.

ne:

\*Das ist mir überflüssig.

\*Das ist mir für die Katz.

\*Das bringt's mir nicht.

(30) Překlad slovesa „pokračovat“: *fortsetzen, weitermachen, fortfahren*

Sloveso *fortsetzen* se používá transitivity: *etw. fortsetzen*, např.:

*Nach einer kurzen Rast setzen sie die Fahrt fort.*

*Könnten Sie Ihren Vortrag bitte fortsetzen?*

Možný překlad netraktivního slovesa „pokračovat“ je *weitermachen*:

*Paul, kannst du bitte weitermachen?*

Sloveso *weitermachen* spadá ze stylistického hlediska do běžné řeči, má však občas poněkud nalahavý až důrazný charakter a může proto v určitých situacích – obzvlášť při rozhovorech s nadřizovanými nebo s důležitými hosty – působit poněkud nezdvořile. Proto se doporučuje překládat intransitivní sloveso „pokračovat“ při oficiálních příležitostech jako *fortfahren*:

*Herr Professor Grimm, könnten Sie bitte fortfahren?*

*Fahren Sie ruhig fort!*

(31) Překlad „už ne“ jako (*schon*) *nicht mehr*

Český výraz *negace „už ne“* se obecně překládá do němčiny jako *nicht mehr*, jako např. v následujícím příkladu:

Už nepracuji v továrně.

*Ich arbeite nicht mehr in der Fabrik.*

V některých kontextech může být „už ne“ překládáno také jako *kein-mehr*, například ve větách, jejichž ekvivalenty bez *negace* obsahují podstatné jméno s neurčitým členem:

*Paul hat noch immer einen Computer.*

*Paul hat keinen Computer mehr.*

Překlad *kein...mehr* se objevuje také v tom případě, kdy je české sloveso překládáno jako verbonominální vazba (bez členu), jako např. u „bavit něčoho“ – *jám. Spaß machen*:

Už mě to nebaví.

*Das macht mir keinen Spaß mehr.*



Některí čeští studenti překládají „už ne“ doslovně jako *schon nicht*, jako v následujícím příkladu:

\**Ich wohne schon nicht in Prag.*

Toto je začátečnická chyba, které bychom se měli v každém případě vyvarovat! Správně tato věta zní:

*Ich wohne nicht mehr in Prag.*

Další zdroj chyby spočívá v tom, že mnozí Češi mají sklon „už ne“ v zásadě překládat jako *schon nicht mehr*, což samozřejmě spočívá v tom, že v tomto výrazu obsažené slovo „už“ je v jiných kontextech překládáno jako *schon* nebo *bereits* (stojící bez negace „ne“):

Už jsem to vyřídil.

*Ich habe das schon/bereits erledigt.*

Oproti široce rozšířenému názoru není překlad „už ne“ jako *schon nicht mehr* v zásadě chybný; dokonce není pouze hovorový, ale objevuje se i v písemném projevu. (další podrobnosti viz (Rinas (2001).) Vzniká tedy otázka, kdy lze „už ne“ přeložit jako *schon nicht mehr* a kdy ne. Lze ji zodpovědět popísem významu spojení *schon nicht mehr*. V této skupině slov si ponechává *schon* (oproč českému „už“ v „už ne“) svůj původní význam „dříve než se očekávalo“. *Schon* zde tedy má stejný základní význam jako *schon* / *už* v kontextech podobných následujícím:

*Pavel schläft schon.*

Pavel už spí.

Ten, kdo vyjádří větu *Pavel schläft schon*, tím chce dát najevo, že vlastně neočekával, že „Pavel už spí“, že tedy tento stav nastal **dříve než se očekávalo**.

Panujeme si: Ve spojení *schon nicht mehr* si zachovává příslovce *schon* svůj původní význam „dříve než se očekávalo“. Proto může být *schon nicht mehr* používáno jen v takových kontextech, ve kterých je řeč o situaci, která nastala neočekávaně brzy. V následujícím příkladu tomu tak není:

(a) ?? *Ich arbeite jetzt bereits 15 Stunden ohne Pause im Garten. Ich habe schon keine Lust mehr.*

Tento příklad není gramaticky chybně, ale pragmaticky je velmi podivný: Že po patnácti hodinách práce na zahradě není už žádná chuť, je normální. Tento stav tedy nenastal dříve než se očekávalo. Proto je použití *schon* v tomto případě stejně tak nepřiměřené jako příbuzné v následujícím příkladu:

??*Pavel ist 90 Jahre alt, und er hat schon ein Enkelkind.*

Pavlovi je 90 let a už má vnouče.

V těchto příkladech může být použití *schon*, případně „už“ chápáno nanejvýš v ironickém smyslu. Výše uvedený příklad (a) musí tedy správně znít: *Ich arbeite jetzt bereits 15 Stunden ohne Pause im Garten. Ich habe keine Lust mehr*. Je možné si objasnit podmínky použití spojení *schon nicht mehr* také následujícím způsobem: Věta, ve které se vyskytuje slovní spojení *schon nicht mehr*, předpokládá vždy věnu, ve které může být použito příslovce *erst* „teprve“:

\**Erst ..., aber schon nicht mehr ...*

Následující příklady by to měly ilustrovat:

*Es ist erst vier Uhr nachmittags, aber die Kinder spielen schon nicht mehr draußen.*

*Ich arbeite erst seit einer halben Stunde, aber ich habe schon keine Lust mehr.*

*Otto war erst 20 Meter von mir entfernt, aber er konnte mich schon nicht mehr hören.*

*Franz will schon nicht mehr lernen, obwohl er erst vor 20 Minuten damit angefangen hat.*

Věta, ve které se vyskytuje příslovce *erst*, nemusí být vždy nutně vyjádřena explicitně. Ale musí být alespoň rekonstruovatelná a musí být smysluplná. Věta (a) je podivná právě proto, že uvazující větu nelze smysluplně zrekonstruovat s výrazem *erst*:

??*Ich arbeite jetzt erst seit 15 Stunden ohne Pause (?) im Garten, aber ich habe schon keine Lust mehr.*

??Pracuji na zahradě **teprve** 15 hodin bez přestávek (?), ale už mě to nebaví.

Jelikož 15 hodin (bez přestávek) představuje pro zahradni práci dlouhý časový interval, je zde použití *schon* (teprve) mystické nanejvýš v ironickém smyslu. Právě proto je zde použití *schon nicht mehr* (příp. *schon keine Lust mehr*) nepřiměřené. Při intervalu pro zahradni práci neobvykle krátkém by bylo naproti tomu toto použití bez problému:

*Ich arbeite erst seit 10 Minuten im Garten, aber ich habe schon keine Lust mehr.*

Použití *schon nicht mehr* je tedy limitováno pragmatickým kontextem, přičemž rekonstruovatelnost věty s *erst* nabízí užitečné testovací kritérium.

Mezi výrazy *negace nicht mehr* a *schon nicht mehr* existuje tudíž v němčině jemný významový rozdíl. Zdá se, že čeština nemá žádné prostředky, jak tento rozdíl vyjádřit. Takže je v zásadě každá česká věta, která obsahuje výraz „už ne“, dvojnásobná: Může být přeložena do němčiny dvěma způsoby. Srov. např.:

(b) Už nemám sílu.

(b1) *Ich habe keine Kraft mehr.*

(b2) *Ich habe schon keine Kraft mehr.*

Věta (b) může být principiálně přeložena do němčiny jak jako (b1), tak jako (b2). Který překlad je adekvátní, se rozhoduje až podle pragmatického kontextu.

Jak již bylo řečeno, nemůže být významová nuance vyjádřena pomocí *schon nicht mehr* v češtině bez dalšího jasně reprodukování. Alespoň se zdá, že v češtině neexistuje ekvivalent k *schon nicht mehr*, který by byl použitelný ve všech kontextech. V některých případech je smysluplný překlad *schon nicht mehr* jako „už teď ne“, jako např. v následujícím příkladu:

*Ich arbeite erst seit einer halben Stunde, aber ich habe schon (jetzt) keine Lust mehr.*

Pracuji teprve půl hodiny, ale už teď nemám chuť/a už teď se mi nechce.

Existuje ale také mnoho případů, ve kterých použití „už teď ne“ není možné, obzvlášť v textech vztahujících se k minulosti, tak jako v následujících příkladech:

*Meine Frage, ob er eigentlich noch an die Zukunft der deutschen Zigarre glaube, beantwortete Heribert schon nicht mehr: er schenkte, nachdem er eben noch von der Religion der Maya geredet hatte, von Kamsi und demartigen.*

Český překlad zní:

„Na mou otázku, zda ještě věří v budoucnost německého doutníku, už neodpověděl: začal chřtát pat chvilku potom, co ještě pohovořil o náboženství Mayů, o umění a o podobných věcech.“

Použití „už teď ne“ by v tomto případě nebylo možné:

??Na mou otázku, zda ještě věří v budoucnost německého doutníku, už teď neodpověděl.

(Tato věta byla převzata z „Homo Faber“ od Maxe Frische a je ještě podrobněji diskutována (Vertiefungsübung 3, Aufgabe 3.)

(32) Překlad spojení „Nemohu s tím nic dělat“ a podobné obraty

Další německy mluvícími Čechy často chybně používaný překlad je následující:

??Ich kann damit nichts machen.

Tato věta by byla relativně akceptovatelná, kdyby ji chtěl mluvčí vyjádřit, že s konkrétním přednětím, např. nápadem, nemůže nic dělat (pravděpodobně proto, že je tato věc vadná). Češi však ale používají tuto větu většinou jako doslovný překlad idiomu „Nemohu s tím nic dělat“ v kontextech, kde chce mluvčí vyjádřit fakt, že nějaká skutečnost musí být akceptována, případně že nemůže být změněna. V tomto smyslu je však tato věta používána jed-  
noznačně chybně. Místo ní lze v němčině použít tyto obraty:

a) Ich kann dagegen nichts tun/machen.

b) Ich kann daran nichts ändern.

Při výzvě „Měli bychom s tím něco dělat!“ nebo „Udělej s tím něco!“ jsou obvyklé následující obraty:

Wir sollten etwas dagegen tun/machen.

Wir sollten etwas dagegen unternehmen.

Tu etwas dagegen!

(33) Překlad slov „zkouška“/ „test“/ „písemka z němčiny, dějin, fyziky“ ...

V němčině nemůžeme použít spojení Prüfung aus einem Fach. V tomto případě se používá předložka in:

Ich habe Morgen eine Prüfung in Deutsch/in Geschichte/in Physik/in Psychologie atd.  
(ne: \* eine Prüfung aus Deutsch/aus Geschichte atd.)

Alternativně je možné vytvořit též kompozitum:

*Ich habe morgen eine Deutsch-Prüfung / Geschichte-Prüfung atd.*

(34) Použití zájmena er ve všeobecných výpovědích

Pokud na větu s man odkazuje věta stejného typu, musí i v ní být všeobecný podmět man, nikoliv zájmeno er (příp. jeho pády).

*Einen Aufzug benutzt man, wenn man nicht die Treppe hinaufgehen will.*

ne: \*Einen Aufzug benutzt man, wenn er nicht die Treppe hinaufgehen will.

Stojí-li odkazující zájmeno v akuzativu nebo v dativu, pak musí být použity následující formy:

akuzativ: *einem: Man sollte ruhig bleiben, wenn die Schüler einen ärgern.*

ne: \*Man sollte ruhig bleiben, wenn die Schüler ihn ärgern.

dativ: *einem: Man soll nicht alles glauben, was der Lehrer einem erzählt.*

ne: \*Man soll nicht alles glauben, was der Lehrer ihm erzählt.

Odpovídající tvar genitivu v němčině neexistuje. Genitiv je v němčině beztak velmi zřídka používaným pádem. Zpravidla se používá k označení přivlastňovacích relací. Ve všeobecných výpovědích je možné v těchto případech použít obvyklé přivlastňovací sein.

*Man sollte viel Geduld haben, wenn man sein Auto repariert.*

Zájmeno er a jeho pády jsou však vyloučeny nejen při zpětném odkazování na man (tj. při anaforickém použití), ale také při odkazování dopředu (tj. při kataforickém použití):

*Diese Tatsache wird einem dann bewusst, wenn man eine Wohnung sucht.*

ne: \*Diese Tatsache wird ihm dann bewusst, wenn man eine Wohnung sucht.

Dále je použití imenovaných zájmen vyloučeno ve všeobecných výpovědích typu „es ist (Adjektiv), wenn ...“ (nebo synonymní výpovědi), neboť v těchto výpovědích nereferuje zájmeno o určité osobě:

*Es ist sehr ärgerlich, wenn einem das Auto gestohlen wird. Leider passiert das aber immer wieder.*

ne: \*Es ist ärgerlich, wenn ihm das Auto gestohlen wird...

*Ein Star zu sein ist herrlich, denn dann kennen einen alle Leute.*

ne: \*Ein Star zu sein ist herrlich, denn dann kennen ihn alle Leute.

(35) Překlad „Ani moc ne“ a „Moc se mi libí“  
„Ani moc ne“ se musí překládat jako *nicht so sehr* nebo *nicht besonders*:  
*Würde Sie dieser Film interessieren? - Nicht so sehr / Nicht besonders.*

Stejným způsobem musí být také překládáno „moc“ ve spojení „moc se mi libí“ jako *sehr*.

Oprava se mi moc libí.

*Oprava gefällt mir sehr.*

(36) Označení pádů v němčině

Všechna označení pádů v němčině jsou maskulina: *der Nominativ, der Genitiv, der Dativ, der Akkusativ*. (Též označení pro pády, které se v němčině nevyškytují – *Vokativ, Präpositiv/Lokativ* a *Instrumental* – jsou maskulina). To platí i pro gramatický termín *Kasus* a synonymní německý výraz *Fall*. Slovo *Kasus* se skloňuje následujícím způsobem: *der Kasus, des Kasus, plural: die Kasus*.

**Pozor:** Označení *erster, zweiter... Fall* je v němčině velmi málo používáno. Přednost se dává latinskému označení *Nominativ, Genitiv...*. Na základní škole se občas používá též označení *der Wer/Was-Fall, der Wes-Fall, der Wenn-Fall, der Wen-Fall*. Toto je však v jazykovědě a všeobecně při akademickém použití neobvyklé. Doporučuje se proto používat latinské termíny *Nominativ, Genitiv...*.

(37) Překlad spojení „Můžu mít otázku?“ a „Můžu mít návrh?“

Chceme-li položit otázku a zároveň požádat o dovolení, musíme se v němčině vyjádřit tímto způsobem:

*Kann/Darf/Könnte/Dürfte ich eine Frage stellen?*

ne: \**Kann/Darf/Könnte/Dürfte ich eine Frage haben?*

Alternativně lze také říci: *Kann/Darf ich Sie etwas fragen?*

Také v případě návrhu nemůžeme v tomto kontextu použít *haben*, ale pouze *machen*:

*Kann/Darf ich einen Vorschlag machen?*

ne: \**Kann ich einen Vorschlag haben?*

Alternativně lze také říci: *Kann/Darf ich (Ihnen) etwas vorschlagen?*

Také ve spojení s jinými způsobovými slovesy není obrat *eine Frage/einen Vorschlag haben* možný:

*Keiner von uns wollte eine Frage stellen.*

ne: \**Keiner von uns wollte eine Frage haben.*

*Wenn niemand einen Vorschlag machen möchte, dann beende ich hiermit die Sitzung.*

ne: \**Wenn niemand einen Vorschlag haben möchte, dann...*

**Poznámka:** Verbonominální vazba *eine Frage haben* je možná pouze v těch kontextech, ve kterých se nežadá o dovolení a kde toto spojení nefiguruje v kombinaci se způsobovým slovesem. To pak bývá v případě, kdy se řečnická pá svého publika:

*Hat noch jemand eine Frage?*

Totéž platí také pro spojení *einen Vorschlag haben*:

*Hat vielleicht noch jemand einen anderen Vorschlag?*

Spojení *eine Frage haben* je také možné, jestliže chceme uvést otázku, aniž bychom při tom prosili o dovolení:

*Ich habe/ich hätte da (noch) eine Frage: Ist dieses Projekt bereits vollständig ausgearbeitet?*

Spojení *einen Vorschlag haben* je v tomto kontextu spíše neobvyklé a stylisticky povážlivé. Zde by bylo lepší se vyjádřit takto:

*Ich möchte einen alternativen Vorschlag machen. ...*

(38) Překlad slova „oblíbený“

Adjektivum *beliebt* vyjadřuje, že je někdo (příp. něco) ve skupině lidí nebo v určitém společenství oblíbený. Tak například lze říci o spisovatelé, kterého mají lidé rádi, že je oblíbený – *beliebt*. Slovní spojení *mein beliebter Schriftsteller* je tudíž prakticky nesmyslné, stejně jako *mein berühmter Schriftsteller* (?rnují slavný spisovatel): Slovesa *beliebt* a *berühmt* je možné použít pouze s ohledem na společenství, ne s ohledem na individuum.

Ve větě jako „Kundera je můj oblíbený spisovatel“ nemůže být proto „oblíbený“ přeloženo jako *beliebt*. Naopak existují dvě jiné možnosti překladu, závislé na tom, co chceme vyjádřit:

a) Chceme-li vypovědět, že máme Kundera obzvlášť rádi, ale že existují také jiní spisovatelé, které máme rádi stejně, pak správný překlad zní:

*Kundera ist einer meiner Lieblingschriftsteller.*

(= Kundera je jeden z mých oblíbených/nejoblíbenějších spisovatelů.)

To znamená: „Existuje více spisovatelů, které mám obzvlášť rád, a Kundera je jedním z nich.“

b) Chceme-li naproti tomu říci, že Kundera je tím spisovatelem, kterého máme ze všech nejraději, pak správný překlad zní:

*Kundera ist mein Lieblingschriftsteller.*

(= Kundera je můj nejoblíbenější spisovatel.)

Pro úplnost budíž řečeno, že také věta

*Kundera ist mein beliebter Schriftsteller.*

není z gramatického pohledu chybná. Může být ale vyslovena pouze za velmi specifických podmínek. Například by mohl tuto větu vyslovit Kunderův nakladatel, aby ji vyjádřil následující:

i) Kundera je „můj spisovatel“ (v tom smyslu, že vydávám jeho díla, že s ním mám podpísanou smlouvu)

ii) Kundera je ten z mých spisovatelů, který je oblíben (v Čechách/v Evropě/na celém světě ap.). (Moji ostatní spisovatelé nejsou!)

Všimněte si, že při této interpretaci nejsou slova *mein* a *beliebt* chápána jako jeden celek: *mein* vyjadřuje vztah Kundery k nakladateli, *beliebt* vztah Kundery k určitému společenství. Tato německá věta může být interpretována pouze takto!

Srovnajte ještě také s následujícím českým příkladem:

„Kundera je můj slavný spisovatel.“ (říká jeho nakladatel)

To znamená:

i) Kundera je „můj spisovatel“ (v tom smyslu, že pracuji pro mě)

ii) Kundera je slavný (moji ostatní spisovatelé nejsou)

Tato interpretace je tedy analogická s výše jmenovaným německým příkladem. Také zde nemohou být slova „můj“ a „slavný“ interpretována jako jeden celek, tj. věta nemůže být interpretována jako „Kundera je slavný u mě (nebo pro mě)“ = „Znám Kunderu“.

Zmíněná německá věta by tedy mohla být použita smysluplným způsobem pouze za velmi neobvyklých podmínek, a proto se reálně těžko může vyskytovat. Pravděpodobnější a spíše akceptovatelná by taková věta s adjektivem *beliebt* byla v superlativu:

*Kundera ist mein beliebtester Schriftsteller.* (řečeno Kunderovým nakladatelem)

Tato věta může být interpretována pouze následujícím způsobem:

i) Kundera je „můj spisovatel“ (v tom smyslu, že vydávám jeho díla a že s ním mám podepsanou smlouvu)

ii) Kundera je ten z mých spisovatelů, který je nejoblíbenější (v Čechách/v Evropě/na celém světě ap.)

Ale ani zde nemohou být přivlastňovací zájmeno *mein* a adjektivum *beliebtester* interpretována jako jeden celek.

Srovnajte opět s následujícím analogickým českým příkladem:

„Kundera je můj nejslavnější spisovatel.“ (říká jeho nakladatel)

To znamená:

i) Kundera je „můj spisovatel“ (v tom smyslu, že pracuji pro mě).

ii) Kundera je nejslavnější z mých spisovatelů.

Nakonec budíž zdůrazněno, že ani přivlastňovací zájmeno v plurálu se obvykle nespojuje s adjektivem *beliebt*. Proto nejsou např. dvě následující věty smysluplně interpretovatelné:

?? *Die beiden Mädchen schreiben ihrem beliebten Sänger einen Brief.*

?? *Die beiden Mädchen schreiben ihrem beliebtesten Sänger einen Brief.*

Ještě jednou pro zopakování: Adjektivum *beliebt* je možné použít jenom ve vztahu k určitému společenství. U výše uvedených vět však není jasné, ve vztahu k jakému společenství je zpěvák oblíbený. Obě dívky v žádném případě nepředstavují v tomto smyslu dostatečující společenství.

Opět srovnajte s dvěma českými větami:

?? „Ty dvě holky píšou dopis svému slavnému zpěvákovi.“

?? „Ty dvě holky píšou dopis svému nejslavnějšímu zpěvákovi.“

Obsah výše uvedených dvou německých vět může být – podle záměru vyřovědi (viz výše) – vyjádřen jedním ze dvou následujících způsobů:

a) *Die beiden Mädchen schreiben ihrem Lieblingsänger einen Brief.*

b) *Die beiden Mädchen schreiben einem ihrer Lieblingsänger einen Brief.*

Následující věta s kombinací přivlastňovacího zájmena a adjektiva *beliebt* by mohla být naproti tomu interpretována smysluplně:

*Die beiden Verleger kümmern sich um ihren beliebtesten Schriftsteller.*

Interpretace je zde analogická s větou vyjádřenou nakladatelem *Kundera ist mein beliebtester Schriftsteller*, pouze je zde řeč o dvou nakladatelích.

Také následující věta je smysluplná:

*Die Tschechen feiern ihren beliebtesten Sänger.*

Zde mohou být přivlastňovací zájmeno a adjektivum interpretovány jako jeden celek, protože v tomto případě podmět věty představuje společenství, ke kterému může být vztahováno použití adjektiva *beliebt*:

„Češi oslavují toho ze svých (českých) zpěváků, který je u nich nejoblíbenější.“

Věty, u kterých je možná tato interpretace, se však vyskytují zřídka. O něco častěji se vyskytují pouze v těch kontextech, které vypovídají o zálibách nějakého národa.

**Zapamatujte si:** Spojení přivlastňovacího zájmena s adjektivem *beliebt* je v němčině možné pouze v řídkých a navíc ještě pragmaticky nepravděpodobných kontextech. Může proto poněkud zjednodušeně říci, že toto spojení v němčině prakticky neexistuje. Doporučuje se proto v zásadě se ho vyvarovat.

Naproti tomu se chová předpona *Liebings-* vzhledem k adektivu *beliebt* přesně opačně: *Liebings-* se používá téměř vždy ve spojení s přivlastňovacím určením. Typické kontexty jsou např.:

*Daniel Hilka ist mein Liebingsänger.*

*Chinaski ist die Liebingsgruppe der Prager Studenten.*

*Karel Gott ist der Liebingsänger von meinem Großvater.* (= hovorově; spisovně by věta zněla: ... *der Liebingsänger meines Großvaters*)

Následující věta zní naproti tomu podivně:

?? *Karel Gott ist der Liebingsänger in Tschechien.*

Protože zde již výraz *Liebingsänger* není spojen s přivlastňovacím určením, je jeho použití v této větě problematické. S takovýmto určením by ale naproti tomu bylo použití tohoto výrazu plně akceptovatelné:

*Karel Gott ist der Liebingsänger der Tschechen.*

Alternativně by se dalo formulovat také takto:

*Karel Gott ist der beliebteste Sänger in Tschechien.* (viz nahore)

(39) **Překlad slov „chování“ a „chovat se“**

„Chování“ se překládá buď jako *Verhalten* nebo jako *Benahmen*. Při tom *Verhalten* označuje zcela všeobecně způsob, jakým někdo něco dělá. *Benahmen* má naproti tomu zcela speciální význam označující korektní chování v určité společnosti, chování podle společenských pravidel (= slušné chování). V následujícím příkladu musí být použito podstatné jméno *Verhalten*:

*Das Verhalten der Frösche im Frühling ist besonders interessant.*

*ne: ??Das Benahmen der Frösche im Frühling ist besonders interessant.*

Zde se přirozeně nejedná o společensky korektní chování žáb, ale o jejich chování ve všeobecném smyslu.

U dvojice sloves *sich verhalten* a *sich benehmen* jsou poměry analogické. Proto musí být např. „Chovej se slušně!“ přeloženo jako *Benimm dich*. V následujícím případě zas musí být použito sloveso *sich verhalten*:

*In Japan lernen die Kinder in der Schule, wie man sich bei einem Erdbeben verhält.*

*ne: ??In Japan lernen die Kinder in der Schule, wie man sich bei einem Erdbeben benimmt.*

Zde se samozřejmě nejedná o to, zda máme být při zemětřesení zdvořilí, ale zcela všeobecně o to, co se má v takové situaci dělat.

**Poznámka:** V některých nečetných případech se používá sloveso *sich benehmen* i tehdy, kdy se nejedná jednoznačně o společensky korektní chování. To platí zejména ve spojení *sich benehmen, als ob...*:

Chová se, jako by se (byl) zbláznil.

*Er benimmt sich, als ob er verrückt geworden wäre.*

Chová se tak, jako by pro tebe neexistovalo nic důležitějšího.

*Du benimmst dich so, als ob es nichts Wichtigeres für dich gäbe.*

V těchto případech se sloveso *sich benehmen* používá příbližně ve smyslu *sich aufführen* (= jednat/vystupovat/počínat si). Ale i zde by bylo použití *sich verhalten* naprosto správné:

*Er verhält sich so, als ob er verrückt geworden wäre.*

*Du verhältst dich so, als ob es nichts Wichtigeres für dich gäbe.*

Je proto smysluplné dále se těmto výjimkám nezabývat a řídit se při použití sloves *sich verhalten* a *sich benehmen* výše uvedenými pravidly. Proto nebudou tyto případy v tomto díle dále zohledněny.

(40) **Překlad spojení „jít pro něco“**

„Jít pro něco“ se musí do němčiny přeložit jako *etw. holen gehen* nebo jednoduše *etw. holen*:

*Meine Freunde warten am Eingang. Ich gehe sie holen.*

nebo: *Meine Freunde warten am Eingang. Ich hole sie.*

*ne: \*Ich gehe für sie.*

(41) **Frekventované gramatické termíny**

Zde by měly být uvedeny některé frekventované gramatické termíny, jejichž určení rodu dělá Čechům často potíže. Mnohé z těchto termínů jsou neutrální:

*das Genus (das Geschlecht), das Substantiv, das Adjektiv, das Objekt, das Subjekt, das Satzglied, das Funktionsverbgefüge.* Také termíny zakončené koncovkou „-em“ jako *Phonem, Morphem, Lexem, Pluralem* jsou neutrální.

Odděleně si musíme zapamatovat rod následujícího termínu: *die Syntax* (jako v češtině: ta syntax, *ne: \*ten syntax*)

(42) **Překlad spojení „zmnít se o čem“**

Sloveso *erwähnen* není v němčině reflexivní a spojuje se s jednoduchým akuzativem:

*Ich habe bereits erwähnt, dass...*

*(ne: \*Ich habe mich erwähnt, dass... / ne: \*Ich habe darüber erwähnt, dass...)*

Dále je dobré mít na paměti, že *erwähnen* má v němčině význam „krátce a jen mimochodem o něčem pojednat“ nebo se o něčem „krátce a mimochodem zmínit“. Typické kontexty pro použití slovesa *erwähnen* jsou např.:

*Ich möchte hier nur kurz erwähnen, dass wir bereits im letzten Jahr einen ähnlichen Vorschlag eingereicht haben.*

*Ich habe bereits zu Beginn meines Vortrags erwähnt, dass viele grammatische Termini ihren Ursprung in der griechischen Antike haben.* (to znamená: „Řekl jsem k tomuto na začátku své přednášky jednu nebo dvě věty.“)

Jestliže se chce mluvit nějakou problematikou zabývat podrobněji (nebo se již zabýval), pak je nepřiměřené použít sloveso *erwähnen*. Takto by bylo toto sloveso chybně použito např. v následujícím případě:

V odborném článku: *Ich möchte noch den Gebrauch der Funktionsverbgefüge im Deutschen erwähnen.* (následuje třístránkový výklad)

Zde by bylo přiměřené se vyjádřit následujícím způsobem:

*Ich möchte noch auf den Gebrauch der Funktionsverbgefüge im Deutschen eingehen.*

Také ve spojení se slovy jako *Frage, Problem, Thema* se obvykle sloveso *erwähnen* nepoužívá:

Dovole mi, abych se ještě (v krátkosti) zmínil o otázce platů učitelů.

→ *Lassen Sie mich noch (in aller Kürze) auf die Frage der Lehrer-Gehälter eingehen.*

nebo:

→ *Lassen Sie mich noch (in aller Kürze) auf die Frage der Lehrer-Gehälter zu sprechen kommen.*

(ne: ??*Lassen Sie mich noch (in aller Kürze) die Frage der Lehrer-Gehälter erwähnen.*)

Chěl bych se ještě zmínit o problému turismu.

→ *Ich möchte noch auf das Problem des Tourismus eingehen/zu sprechen kommen.*

Věta *Ich möchte das Problem des Tourismus erwähnen* může být použita pouze tehdy, když chceme tento problém skutečně jenom zmínit, případně uvést, aniž bychom o něm hovořili podrobněji.

Mohl bych se ještě zmínit o tématu minulého týdne?

- Könnte ich noch einmal auf das Thema der letzten Woche eingehen/zu sprechen kommen?

(ne: \**Könnte ich noch einmal das Thema der letzten Woche erwähnen?*)

(43) Překlad slovesa „souhlasit“

Jestliže použijeme sloveso „souhlasit“, abychom vyjádřili svůj souhlas, pak existuje několik možností:

a) *(jdn./einer Sache/einem Vorschlag/einer Behauptung) zustimmen:*

*Ich stimme Ihnen zu.*

*Dieser Auffassung kann ich nicht zustimmen.*

*Ich stimme diesem Vorschlag zu.*

Předmět v dativu může být též vynechán:

*Ich stimme zu.*

b) *einverstanden sein (mit einem Vorschlag):*

Sloveso *einverstanden sein* má užší význam než sloveso *zustimmen*. Je možné souhlasit ve významu *einverstanden sein* pouze s nějakým návrhem, ale ne s tvrzením nebo názorem:

*Ich bin mit dem Vorschlag einverstanden.*

Předmět v předložkovém pádě může být vynechán:

*Ich bin einverstanden.*

Ze stylistického hlediska je *einverstanden sein* spíše výraz každodenního jazyka, působí méně spisovně než *zustimmen*.

Všimněte si: Jsme-li stejného názoru jako nějaká osoba (např. pan Müller), pak to nemůžeme vyjádřit tímto způsobem:

??*Ich bin mit Herrn Müller einverstanden.*

Věta *Ich bin mit Herrn Müller einverstanden* by mohla v nejlépším případě vyslovit vedoucí osobního oddělení, jestliže by chtěl vyjádřit, že je připraven pana Müllera zaméstnat. Věta ale nevyjadřuje žádný obsahový souhlas!

c) *mit jdm. (in etw.) übereinstimmen:*

*Ich stimme mit Ihnen (darin/in dieser Hinsicht) überein.*

Složit-li subjekt v plurálu, může být předmět v předložkovém pádě také vynechán; *übereinstimmen* se pak použije jako reciproké sloveso:

*Wir haben darin übereingestimmt, dass etwas getan werden muss.*

Toto je synonymum s vyjádřením: *Wir waren uns darin einig, dass etwas getan werden muss.*

Stylisticky je sloveso *überstimmen* velmi nadnesené příp. spisovně. Kromě toho je jeho použití velmi komplikované. Proto je vhodné aktivně používat pouze slovesa *zustimmen, einverstanden sein* a *sich einig sein*.

Všimněte si: Obrat „S tím nemohu souhlasit“ je nejlépe přeložen jako *Dem kann ich nicht zustimmen*. Překlad jako *??Damit kann ich nicht einverstanden sein* je neobvyklý, a proto stylisticky chybný!

(44) Překlad podstatného jména „lidé“

Slovo „lidé“ může být do němčiny přeloženo jako *Menschen* nebo *Leute*. Obě tato slova nejsou synonymní; pravidla pro jejich použití však nejsou zcela jednoduchá. Kdybychom chtěli o pravidlech jejich použití pojednat vyčerpávajícím způsobem, museli bychom rozlišit značný počet případů a kontextů. Na tomto místě se omezíme na několik základních pravidel použití:

a) Jedná-li se o výpověď, která platí pro lidstvo (*die Menschheit*) jako takové, pak musí být slovo „lidé“ přeloženo jako *Menschen*:

*Die Menschen haben schon früh das Feuer verwendet.*

(ne: ??*Die Leute haben schon früh das Feuer verwendet.*)

*Das Problem des Fremdsprachenlernens hat die Menschen schon immer beschäftigt.*

(ne: ??*Das Problem des Fremdsprachenlernens hat die Leute schon immer beschäftigt.*)

b) Vztahuje-li se slovo „lidé“ na menší, jasně vymezenou skupinu lidí (např. skupina lidí v jedné třídě, na jedné pářty ap.), pak se „lidé“ překládá jako *Leute*:

*Wie viele Leute kommen eigentlich zur Party?*

(ne: ??*Wie viele Menschen kommen eigentlich zur Party?*)

*In unserer Filiale arbeiten fünf Leute.*

(ne: ??*In unserer Filiale arbeiten fünf Menschen.*)

Výraz *Leute* je však ze stylistického hlediska spíše hovorový. Alternativně lze ve většině případů použít také neutrální výraz *Personen*:

*Wie viele Personen kommen eigentlich zur Party?*

*In unserer Filiale arbeiten fünf Personen.*

c) Chceme-li skupinu lidí oslovit familiérním způsobem, musí být v každém případě použito slovo *Leute*:

*Hey Leute, was machen wir jetzt?*

(ne: ??*Hey Menschen/Personen, was machen wir jetzt?*)

## Literatur- und Quellen-Angaben

### 1. ZITIERTE LITERATUR

- AMELUNG, Irina et al. (2000) „Hartnäckige Fehler tschechischer Studenten. (Schon wieder „sich interessieren um“? Teil (I) bis (III)). In: *CZJ JAZYKY* roč. 44, 2000/2001, číslo 2, S. 61-63; *CZJ JAZYKY* roč. 44, 2000/2001, číslo 3, S. 95-97; *CZJ JAZYKY* roč. 44, 2000/2001, číslo 4, S. 135-137.
- BISCHOFF, Gunther (1974) *Speak you English? Programmierete Übung zum Verlernen typisch deutscher Englischfehler*. Reinbek: Rowohlt.
- FENSKÉ, Peter (2000) *Das kleine Buch vom Lernen*. 11. Aufl. Lichtenau: AOL Verlag.
- HUFESSEN, Britta & Gerhard NEUNER (1999) *Angewandte Linguistik für den fremdsprachlichen Deutschunterricht*. Berlin etc.: Langenscheidt.
- KOLEČKOVÁ, Olga & Jürgen ATZGERSTORFER (1999) *Německá synonymní slovesa*. 2. vyd. Praha: Polyglot.
- LEINER, Sebastian (1972) *So lernt man lernen*. Freiburg: Herder.
- RINAS, Karsten (2001) „Interferenzfehler deutschsprachender Tschechen. 1. Teil: Negationfehler.“ In: *Brüner Beiträge zur Germanistik und Nordistik* [SBORNÍK PRACÍ FILOZOFICKÉ FAKULTY BRNĚNSKÉ UNIVERZITY R. 6, 2001], S. 39-80.
- RINAS, Karsten (2002) „Interferenzfehler deutschsprachender Tschechen. 2. Teil: Verdeckte Fehler.“ In: *Brüner Beiträge zur Germanistik und Nordistik* [SBORNÍK PRACÍ FILOZOFICKÉ FAKULTY BRNĚNSKÉ UNIVERZITY R. 7, 2002], S. 33-93.
- RINAS, Karsten (2003) „Interferenzfehler deutschsprachender Tschechen. 3. Teil: Sprachliche Auffälligkeiten in wissenschaftlichen Fachtexten.“ In: *Brüner Beiträge zur Germanistik und Nordistik* [SBORNÍK PRACÍ FILOZOFICKÉ FAKULTY BRNĚNSKÉ UNIVERZITY R. 8, 2003] (erscheint).
- SCHMATT, Richard (1999) *Weg mit den typischen Fehlern!* Teil 1 & 2. 2. Aufl. Ismaning/München: Verlag für Deutsch.

### 2. VERWENDETE QUELLEN

- Miroslav FRANK et al. (1997) *Opava und Umgebung*. AVE – Informationszentrum der Region Opava.
- Max FRISCH (1967) *Homo faber*. Suhrkamp Verlag, Frankfurt (201-225. Tausend).
- Max FRISCH (1996) *Homo faber*. Übers. v. Helena Nebelová. Nakladatelství Josefa Šimona, Simon and Simon Publishers, Praha.
- Ulrich HÄUSSERMANN et al. (1991) *Sprachkurs Deutsch 3. Neufassung*. Diesterweg, Frankfurt/M.
- Ulrich HÄUSSERMANN et al. (1995) *Sprachkurs Deutsch 5. Neufassung*. Diesterweg, Frankfurt/M.
- Gerhard HOKSTMANN & Andrea KANIK (1998) *Matuřitní témata v němčině*. Fraus, Pilsen.